

Inhoud

1. Indianen huilen niet 9
2. Herjodstsakker! 41
3. Spiegelpaleis 81
4. De Zandruiter – *part 1* 115
5. De Zandruiter – *part 2* 139
6. Schiet ons maar dood 155
7. D'r letste daag 203

Windkracht nacht Afzonderlijke bijlage

'We schakelen over naar Ron de Rijk in de Kuip. Ron, er is gescoord bij Feyenoord tegen Roda!'

'Ja, Tom, veertiende minuut, een diepe pass van Kah richting Cissé. Tiendalli stapt te laat uit de verdediging, en niet zo'n beetje ook. Cissé blijft kalm, passeert Henk Timmer en schiet de bal rustig binnen. Een minuut geleden schoot hij net voorlangs, maar bij de tweede kans is het wél raak! Sekou Cissé maakt het keurig af en zet Roda JC in de veertiende minuut op een 1-0-voorsprong.'

Marcel voelt de adrenaline door zijn lijf jagen. Roda staat voor! Hij zet de radio op het klaptafeltje harder, balt zijn rechtervuist en steekt die in de lucht. Zenuwachtig loopt hij door zijn tuin op en neer, terwijl hij met zijn linkerhand aan zijn blonde krullen trekt. Roda moet vandaag winnen, dat beseft hij maar al te goed; anders degradeert de club naar de eerste divisie. Het is de laatste speeldag en Roda staat op de laatste plaats. Alleen bij winst is er kans op lijfsbehoud.

Marcel denkt aan zijn vader Gustaaf, een van de grootste fans van de club. In elk geval een van de meest trouwe. Ook hij hangt aan het elastiek. Hij gaat sterven, de artsen geven hem nog enkele weken. Het melanoom is de afgelopen maanden lekker bezig geweest en heeft voor de nodige nakomelingen gezorgd.

Die beginnen bescheiden, klein, maar vaak al na een paar dagen bereiken ze hun absolute vorm. Een behoorlijk indrukwekkend verschijnsel. Een Limburgs heuvellandschap, zo typeert zijn vader zijn lichaam. Logisch – hij woont al zeventig jaar in het puntje van de lel die aan Gelderland en Brabant bengelt. Dat leidt uiteraard tot een beperkt aantal metaforen.

Met humor bestrijdt zijn vader de harde realiteit. Marcel helpt hem daarbij. Zo houden ze het verdriet op afstand. Het mag toekijken, met knijpende ogen.

Zijn moeder en zijn drie minuten oudere tweelingbroer Werner voelen zich een beetje buitengesloten. Zij missen de bevrijdende kracht van hun ironische benadering. Marcel en zijn vader trekken zich daar weinig van aan. Het gaat hier over leven en dood, en dan is alles toegestaan. Marcel gelooft echter niet in *rage – rage against the dying of the light*. Zijn vader mag best *gentle* de ultieme nacht betreden. Dat is wel zo prettig.

De afgelopen weken is Marcel veel bij zijn ouders geweest. Samen met zijn vader bezocht hij de chirurg – ‘We kunnen hooguit de grootste tumoren wegsnijden.’

‘Dat hoeft niet, volgens mij staan ze me niet slecht.’

Een hele middag zat hij aan het bed tijdens een bloedtransfusie, omringd door terminale kankerpatiënten – ‘Zullen we een weddenschap afsluiten over wie het eerst vertrekt?’

‘Wat is de inzet?’

‘Een extra boeket bloemen voor op de kist, haha.’

De dood stond nog op enige afstand. Hij liet zich

nog niet in zijn stinkende bek kijken. Maar hij nadert snel. Marcel kan het ruiken.

‘Ron de Rijk! Er gebeurt iets in de Kuip?’

‘Een penalty! Roda krijgt een strafschop! Negentiende minuut. Hadouir wordt door Tiendalli in de houdgreep genomen. Geen twijfel mogelijk. Tiendalli zit niet lekker in de wedstrijd. Misschien zijn het de frustraties omdat hij betrokken was bij de 0-1... Blom loopt nu naar de onfortuinlijke verdediger toe en trekt... Róód! Ook dat nog: de verdediger wordt van het veld gestuurd! Feyenoord moet met tien man verder! Wat gebeurt hier allemaal in de Kuip?’

Marcel stopt met ademen. Gespannen luistert hij naar de radio. In het stadion ben je fysiek betrokken bij de wedstrijd, denkt hij. Medeverantwoordelijk zelfs. Maar hier, in de tuin... Pure overmacht.

‘Meeuwis legt de bal op de stip, neemt een aanloop en... 2-0! Roda leidt met 2-0! Zou het dan toch gebeuren? Gaat de Limburgse club het dan tóch redden?’

Marcel kan het bijna niet geloven. Hij pakt zijn mobieltje uit zijn zak, selecteert ‘thuis’ en drukt gehaast op het groene streepje. Na twee keer overgaan neemt zijn vader op.

‘2-0!’ Marcel kan zijn enthousiasme bijna niet onderdrukken. ‘Heb je het gehoord? 2-0!’

‘Rustig jongen, de wedstrijd is nog lang niet afgelopen.’

‘Ze gaan het redden. Ik voel het. Ze gaan het redden!’

‘We zullen zien.’

‘Feyenoord is nog maar met tien man!’

‘Dat zegt niks.’

Opnieuw lukt het Marcel niet om zijn enthousiasme met zijn vader te delen. Weer wordt zijn euforie automatisch de kop ingedrukt. Marcel is het na veertig jaar gewend, maar toch.

‘Hang nu maar op, jongen. We spreken elkaar wel na de wedstrijd.’

Teleurgesteld drukt hij op het rode streepje. Hij baalt van zichzelf. Waarom blijft hij zo afhankelijk van zijn vader? Waarom hunkert hij, een volwassen man van middelbare leeftijd, nog altijd naar de bevestiging van een man wiens zaad de oorzaak is van zijn bestaan?

Wiens zaad. Niet per definitie wiens liefde.

Zijn vader groeide op in de tijd van de hondenvordering. Groot en zwaar moesten *die Hunde* zijn. De Duitsers lieten de beesten voor de troepen uit lopen, om landmijnen te ‘ontdekken’.

Marcel las het onlangs op internet. Nooit eerder had hij iets over de inzet van honden in de oorlog gehoord. Een bizar beeld: een ontploffende herdershond.

Wellicht heeft zijn vader als jongetje gezien hoe de honden werden ‘gevorderd’? Misschien wel die van hem? Dat zou in elk geval zijn meer dan innige band met honden kunnen verklaren – Vlekkie, Oskar en volgens de overlevering een hele roedel daarvoor. Bang om ze kwijt te raken.

Zijn vader praat nauwelijks over zijn jeugd. Ja, hij voetbalde op straat met zijn buurjongen Gerard Hoenen en hij schoot met een katapult vogels uit de boom.

Daarover weidt hij graag uit, maar over de oorlog... geen woord.

Sinds de oprichting van de fusieclub Roda JC in 1962 is zijn vader, geboren Kerkradenaar, supporter. In dat jaar gingen Roda Sport en Rapid JC samen verder, na eerdere samensmeltingen van enkele buurtclubs er-gens begin jaren vijftig. Het oude veld van Juliana – de J uit JC – heeft Marcel als kind samen met zijn vader bezocht. Uiteraard. Zijn vader had er nog gevoetbald. Met een bal van steen, voorzien van een stugge veter. De afgeknotte icosaeëder zou pas in de jaren vijftig populair worden – en daarmee het aantal gevallen van hoofdpijn en bloedende voorhoofden doen afnemen.

Marcel herinnert zich een witte smeedijzeren poort, met in sierlijke krulletters JULIANA boven op het dreigende traliewerk. In de verte ligt een verlaten voetbalveld – zonder doelen, zonder lijnen. Zo zag het verleden er lange tijd voor hem uit: een verwaarloosd grasveld, gevangen achter tralies.

Marcel's gedachten schieten alle kanten op. Vroeger, nu, straks – alles kriskras door elkaar, een wervelwind van beelden en emoties. Hij staat op en pakt een flesje Brand-bier uit de koelkast. Met een routineuze klik opent hij het en loopt weer naar buiten. Met een zucht laat hij zich in de tuinstoel zakken. Uit de radio klinkt nog altijd *Langs de lijn*-muzak; het staat blijkbaar nog 2-o. Zijn opwinding is niet verdwenen. Er staat ook zoveel op het spel...

Hoe zou zijn vader er nu bij zitten? Of liggen? Han-

den op zijn buik en innig verstrengeld, de gecamoufleerde bidhouding? Vast en zeker. Zijn gezicht strak in de plooi. Ontroering zal daarop niet te zien zijn, dat staat ook vast.

Emoties wegduwen – Werner en hij zijn ermee opgegroeid. ‘Indianen huilen niet,’ zei hun vader waarschuwend wanneer er tranen dreigden te vloeien. Eigenlijk zei hij het in het dialect: *Indianer kriesche nit*. Dat klonk nog dwingender, want hun vader sprak vrijwel nooit in het *Kirchröadsj* tegen zijn kinderen. Met ABN kon hij op bepaalde momenten niet uit de voeten.

Indianen huilen niet. Hij had natuurlijk gelijk; vaders hebben altijd gelijk, vooral wanneer de moeders die wijze levenslessen stilzwijgend bevestigen. Als kind had Marcel het daar moeilijk mee. Huilen was fijn; het luchtte op, het verdriet stroomde uit hem weg. Gaandeweg is hij het huilen echter verleerd, hij ontwikkelde een antenne voor opkomende tranen. Het is zaak om direct in te grijpen – in de kiem smoren dat verdriet!

Indianen huilen niet. Waarom eigenlijk niet? Die vraag heeft Marcel zich als kind nooit gesteld. Het was nu eenmaal zo. Bovendien had hij indianen hoog zitten; dat waren mannen die nergens bang voor zijn en die spannende avonturen beleven. Met zijn vriendjes speelde hij regelmatig *koiboi* en indiaantje. Ook cowboys huilen niet, dat was meteen duidelijk. In de Karl May-boeken die hij van zijn vader kreeg werd geen traan gelaten. Door mannen welteverstaan, want vrouwen balkten er een eind op los.

‘Ron, kom er maar in!’

‘Het is 1-2 in Rotterdam! Doelpunt: Roy Maakay. In de zesenvijftigste minuut schiet hij de bal binnen. Slim gedaan ook van Michael Mols. Mols zoekt het lichaam van Kah, zet zich daartegen af en kopt de bal naar de vrijstaande Makaay, die héél fraai uithaalt. Feyenoord zit weer in de wedstrijd... Met nog een dik halfuur te spelen ligt de wedstrijd weer volledig open. Ik ben benieuwd of de mannen van coach Van Veldhoven stand kunnen houden tegen een ontketend Feyenoord. De ploeg uit Rotterdam wil zijn laatste thuiswedstrijd maar al te graag winnen, om zicht te houden op een ticket naar Europees voetbal.’

Zijn hart slaat een paar keer over. Shit. Het zal toch niet... Vlieland...

Nog één keer wil zijn vader de zee zien. Hij wil nog één keer naar Vlieland. Een weekje met het gezin, om afscheid te nemen. Het huisje heeft Marcel al geboekt – de Zandruiter – maar dat zal over veertien dagen misschien een week leegstaan...

Verliest Roda vandaag, dan is het einde verhaal. Bij winst zijn er in het gunstigste geval nog vier wedstrijden te gaan – en haalt hij Vlieland. Zijn vader zal boven zichzelf uitstijgen, hij zal koste wat het kost de nacompetitie willen volgen, desnoods op zijn tandvlees. *Gód-vér-dóm-mé*, met knarsende tanden. Voor aanmoedigingen in het stadion is hij te zwak, maar zijn aanwezigheid voor de buis kan ook doorslaggevend zijn. Roda heeft zijn steun nodig. Hij zal niet voortijdig sterven, dat is uitgesloten.

Het flesje Brand-bier smaakt Marcel prima. Zijn vader houdt meer van Grolsch. Misschien is de bierkeuze voor Marcel een manier om de band met zijn

geboortestreek in stand te houden. En omgekeerd: zijn vader wil waarschijnlijk onbewust de Limburgse grens een keertje oversteken.

Marcel kan zijn benen niet stilhouden. Hij kijkt naar de grond; het gras rondom zijn voeten krijgt het zwaar te verduren. Hij moet denken aan een zin van Gerard Reve: 'De mens is als gras, dat gisteren was, en morgen hooi is op de tas.' Diens oeuvre kent hij als geen ander.

Marcel is vierenveertig. Hij woont alleen, in een hoekhuis, in Tilburg-Noord. In die gemeente is hij na zijn studie economie blijven hangen. Al twintig jaar rommelt hij maar wat aan wat werken betreft. En ook met de liefde wil het niet echt vlotten. Soms heeft hij een neukvriendin of een geliefde. Dat gaat nooit lang goed, want Marcel is graag alleen. Hij kan het lichaam van een vrouw in zijn bed niet goed verdragen. Hij vindt de reuk niet fijn. Te anders, te volwassen ook – een serieuze begrenzing van zijn fantasie.

Als hij tijd heeft schrijft Marcel gedichten. Het vrije vers, daar ligt zijn voorkeur. Onbegrensd, niet-corrigerend. Nog niemand heeft zijn poëzie gelezen.

In 1987 vertrok Marcel als bleue jongen uit Landgraaf naar Tilburg, om economie te gaan studeren. Hij moest weg uit het verstikkende milieu. Hij kon door de familie-gassen niet meer vrij ademen – en dat niet alleen in overdrachtelijke zin. Zijn vader rookte op het toilet. Marcel kreeg er keelpijn van.

De kloof tussen hem en zijn ouders was sinds de lagere schooltijd alleen maar toegenomen. Als kind

waren ze hem geestelijk nog de baas, maar vanaf het moment dat hij naar het Coriovallum College in Heerlen ging, namen zijn ouders afstand. Ze spraken nooit meer met hem over school. Werner ging naar de mavo; daar konden ze nog wat mee – even – maar aan het atheneum brandden ze hun vingers liever niet.

Het duurde lang voor Marcel die afstand begreep. Zijn ouders hadden geen hoge opleiding genoten. Zijn moeder was typiste; zijn vader werkte al vanaf zijn vijftiende in de fabrieken van Philips. Ook zijn opa's ploeterden, allebei in de mijn – de een in de Oranje-Nassau 1 in Heerlen, opa *Sjevemet* in de Laura in Eygelshoven. In die laatste werkte ook de dichter Pierre Kemp, als administratief medewerker, maar dat ontdekte Marcel pas veel later. Zouden ze elkaar gekend hebben? Misschien las de dichter in de kantine gedichten voor aan zijn opa?

Marcel was het buitenbeentje van de familie, dat beseftte hij al snel. Een studentje. In een arbeidersmilieu is dat geen compliment. Je bent een bedreiging, je maakt het sluimerende minderwaardigheidsgevoel wakker. De nooit gekregen kansen, het beperkte toekomstperspectief... Door een etiket te plakken krijgen de mensen weer even controle over hun angsten. Studentje, *plak!* Onzekerheid, weg! Dat het plakken juist een tegenovergesteld effect had merkten ze niet.

Gelukkig kon Marcel voetballen. Dat was een vereiste om als intelligent kind niet al te veel schade op te lopen. Voetballen nivelleerde, ook al had niemand in de oostelijke mijnstreek ooit van dat woord gehoord. Alleen mietjes konden niet met een bal overweg. Die mochten touwtjespringen met de meisjes.